

3. 'Ali b. Ebî Tâlib ve Şuheyb b. Sinân'ın Medine'ye Hicreti	407
4. Hz. Peygamber'in Kubâ'dan Medine'ye Geçmesi	408
B. Medine Dönemindeki Önemli Olaylar	410
1. Mescid-i Nebevî'nin İnşası ve Genişletilmesi	Mescid-i Nebevî (131070) 410
2. Ensâr ve Muhâcirler Arasında Kardeşlik Kurulması	Ensar (060879) 411
3. Hz. Peygamber ve Ebû Bekr'in Ailelerinin Medine'ye Hicreti	411
4. Kiblenin Değişmesi	Kible (110956) 414
5. 'Ali ile Fâtıma'nın Evlenmesi	Fatıma (060098) Ali (011422) 417
6. 'Osman'ın Ummu Külsüm ile Evlenmesi	Osman (150060) Ummü Külsüm (200267) 418
7. Hicâb Âyetlerinin Nüzülü	Tescâtür (190791) 419
8. Medine Vesikası	Medine Vesikası (133503) 426
9. Bayramlar	Bayram (020424) 427
10. Güneş ve Ay Tutulmaları	Küsun (111563) 429
11. Yağmur Duası	İstiska (031971) 431
C. Hz. Peygamber'in Medine'de Yaptığı Evlilikler	436
1. Hafsa binti 'Omer b. el-Hattâb	Hafsa (080212) 436
2. Zeyneb binti Hüzeyme	Zeyneb bint Hüzeyme (230233) 436
3. Zeyneb binti Caşş	Zeyneb bint Caşş (230227) 437
4. Ummu Seleme	Ummü Seleme (200302) 441
5. Reyhâne	Reyhane bint Sem'un (170362) 442
6. Cüveyriye binti el-Hâriş	Cüveyriye bint Haris (030693) 442
7. Ummu Hâbibe	Ummü Habibe (200274) 443
8. Şafiyye binti Hüvey	Şafiye b (180171) 444
9. Meymûne	Meymune (131265) 445
D. Medine Dönemindeki Bazı Doğum ve Vefatlar	446
1. Berâ' b. Ma'rûr'un Vefatı	Bera b. Ma'rur (021236) 446
2. Es'ad b. Zü'râre'nin Vefatı	Es'ad b. Zü'rare (050530) 446
3. Külsüm b. el-Hidm'in Vefatı	Külsüm b. Hidm (111527) 448
4. en-Nu'mân b. Beşîr'in Doğumu	Nu'man b. Beşir (140574) 449
5. 'Abdullâh b. ez-Zübeyr'in Doğumu	Abdullah b. Zübeyr (010271) 450
6. 'Osman b. Maz'ûn'un Vefatı	Osman b. Maz'un (150082) 452
7. Ebû Seleme b. 'Abdî'l-Esed'in Vefatı	Ebu Seleme el-Mahzumî (050282) 452
8. el-Hasan ve el-Hüseyn b. 'Ali b. Ebî Tâlib'in Doğumları	Hasan (080876) Hüseyin (081583) 453
9. Fâtıma binti Esed'in Vefatı	Fatıma bint Esed (060101) 455
10. 'Abdullâh b. Ubey İbn Selûl'tin Ölümü	Abdullah b. Ubey (010254) 456
11. Hz. Peygamber'in Oğlu İbrâhîm'in Doğumu ve Vefatı	İbrahim (031115) 457
12. Hz. Peygamber'in Kızı Fâtıma'nın Vefatı	Fatıma (060098) 458
13. Ebû Bekr'in Vefatı	Ebu Bekir (050100) 459
14. 'Omer b. el-Hattâb'ın Vefatı	Omer (150133) 461
E. Gazveler ve Seriyyeler	463
1. Gazveler Hakkında Bazı Bilgiler	Gazve (070142) 463
2. el-Ebvâ'-Buvât-Žû'l-'Uşeyre Gazvesi	Ebvâ (050495) 482
3. Hamza b. 'Abdulmuţtalib Seriyyesi	Hamza (080480) 507
4. 'Ubeyde b. el-Hâriş Seriyyesi	Ubeyde b. Haris (200004) 507
5. Sa'd b. Ebî Vakkaş Seriyyesi	Sa'd b. Ebu Vakkas (180069) 507
6. Bedrül-Ülâ Gazvesi	Bedir Gazvesi (020487) 509
7. en-Nahle Seriyyesi	Bedir-i Nahlî Seriyyesi (020370) 511
8. Bedr Gazvesi	Bedir Gazvesi (020487) 515
9. 'Asmâ' binti Mervân'ın Katledilmesi	518

Cuveyriye bint el-Haris

Makdisi, el-Beid 5/15

CÜVEYRİYE BİNTÜ HARİS

Beḥcetü'l-Menâfil - II, 143

297-92
HAY. B

SIRAT-UN-NABI

[THE LIFE OF THE PROPHET]
(peace be upon him)

Volume II

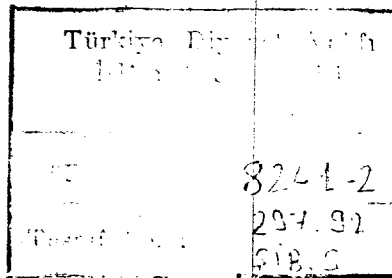
Amayyze 103-105

By

'ALLAMA SHIBLI NU·MĀNI

Rendered into English by

M. TAYYIB BAKHSH BUDAYŪNI



* BOOKS ALL SORTS :
Exported & Produced By :-
MALIK SIRAJUDDIN & SONS
Kashmiri Bazar, Lahore (8) Pakistan
Phones : (042) 52169—853431—311498

17

KAZI PUBLICATIONS

121 - Zulfarnain Chambers, Ganpat Road,
LAHORE (Pakistan)

102

It was an ordinary encounter, but a few significant features have persuaded the historians to confer on it the dignity of a separate heading. One characteristic feature of this battle was that, tempted by prospects of booty, the hypocrites too had joined the Muslim army. These wicked people always waited for opportunity to create trouble. One day a *Muhājir* and an *Anṣārī* had a quarrel over taking water from a fountain. Following the old Arab tradition, the *Anṣārī* cried aloud for help, the *Muhājir* followed it up with a call to the *Muhājirs*. Swords were immediately unsheathed and an appeal to arms was imminent when some persons intervened and made peace between them. Now 'Abdullāh Ibn Ubbay, the chief of the hypocrites had his chance. "You have yourself brought this evil upon you", said he to the *Anṣārīs*, "you invited the *Muhājirs* and made them so strong that now they challenge you as your equals. There is still a way out. If you withdraw your support, they will be forced to flee from here."

The whole affair was reported to the Prophet (peace and blessings of Allāh be upon him). 'Umar (Allāh be pleased with him) was present. He flared up with rage and asked the Prophet (peace and blessings of Allāh be upon him) to order some one to strike the head of 'Abdullāh Ibn Ubbay off his shoulders. "Would you like", replied the Prophet, "that people should go about saying that Muḥammad kills his own Companions."¹

By a strange coincidence 'Abdullāh Ibn Ubbay, that arch-enemy of Islam and the greatest of the hypocrites, had in his son, 'Abdullāh by name, an equally staunch and devoted Muslim. The Prophet's displeasure gave rise to a rumour that he was intending to get Ibn Ubbay beheaded, and it came to the ears of his son. He came to the Prophet (peace and blessings of Allāh be upon him) and said,

1. *Ṣaḥīḥ al-Bukhārī*, p. 728.

103

"The world knows how obedient I am to my father. But if you so desire, then order me, and I will bring his head to you in a moment. Let it not come to pass that you order some one else to kill my father, and I, for shame and love, should kill that man." The Prophet (peace and blessings of Allāh be upon him) consoled him saying that instead of killing his father he would always show kindness¹ to him. And the Prophet kept his word to this extent that at the time of 'Abdullāh's death he gave his own shirt to cover his dead-body and personally led his funeral prayer. 'Umar (Allāh be pleased with him) held the Prophet (peace and blessings of Allāh be upon him) by the skirt of his robe, protesting that he was offering prayers for a hypocrite. But who could stem the tide of the Prophet's boundless mercy.

Marriage with Juwairīya

Juwairīya, daughter of Hārith Ibn Abī Dirar, was one of the prisoners of war. A report by Ibn Ishāq, which is also found in various books on traditions, says that the prisoners were given away as slaves, and that Juwairīya was allotted to Thābit Ibn Qais. But she, as the report runs, asked Thābit Ibn Qais to set her free on payment of ransom, and Thābit agreed to it. She had no money with her, and tried to raise a sum for her release and came to the Prophet (peace and blessings of Allāh be upon him). 'A'isha (Allāh be pleased with her) was then present. Ibn Ishāq then quotes 'A'isha (Allāh be pleased with her) as saying (which was certainly her personal opinion) that Juwairīya had very sweet manners, and hence on seeing her approach, she thought, that the Prophet (peace and blessings of Allāh be upon him) too would be impressed by her beauty as it had impressed her. In short, says the report, Juwairīya went to the Prophet. The Prophet (peace and blessings of Allāh be upon him) said, "Would you accept if a

1. All this detail is given in Ibn Sa'd, Tabarī, and in various Chapters of *Ṣaḥīḥ al-Bukhārī*.

المنتخب

من كتاب أزواج النبي ﷺ وصحابة

Civeyriye bint Hâris (45-46)

تأليف

الزبير بن بكار

سكين الشهابي

Türkiye Diyanet Vakfı	
İslâm Ansiklopedisi	
Yayıncısı	
No:	11035
İlk No:	2973
	(218.11)

حقوق الطبع محفوظة

الطبعة الأولى

١٤٠٣ هـ - ١٩٨٣ م

مؤسسة الرسالة بيروت - شارع سوريا - بناية صمدي وصالحة
ماتن: ٣١٩٠٣٩ - ٢٤١٦٩٢ ص.ب: ٧٤٦٠ بريقياً: بيوشران



٦ - قصة تزويج النبي صلى الله عليه وسلم :

جويرية بنت الحارث بن أبي ضرار *

ثنا محمد ، ثنا الزبير ، حدثني محمد بن حسن ، عن سفيان بن عيينة ، عن ابن أبي نجيح ، عن مجاهد (١) .

أن جويرية قالت للنبي ﷺ : إن نساءك يفخرن علي . قال : « أولم أعظم صداقتك ، ألم أعتق كل أسير من بني المصطلق ؟ » .

ثنا محمد ، ثنا الزبير ، حدثني محمد بن حسن ، عن إسحاق بن عيسى ابن بنت داود بن أبي هند ، عن يحيى بن عمر الانصاري ، عن أبيه قال :

تزوج رسول الله ﷺ جويرية بنت الحارث بن أبي ضرار بن الحارث بن مالك بن جذيمة بن سعد بن عمرو بن سعد - هو المصطلق (٢) - أخذها يوم المريسيع (٣) ، وكانت قبله عند صفوان بن ذي شقر (٤) ، وكان قد قال

* انظر سرداً لمصادر ترجمتها في سير أعلام النبلاء ٢/٢٦٢ ، وأضيف إليه : أزواج النبي لأبي عبيدة ق ٦ ب ، وسيرة ابن إسحاق ٢٦٣ ، ومغازي الواقدي ١/٤٠٨ ، وأنساب الأشراف ١/٤٤١ ، وجمهرة أنساب العرب ٢٣٩ ، وتاريخ دمشق ١٠١ ق/٢٢٩ ، ونهاية الأرب ١٨/١٨٢ ، وكان اسم جويرية برة فسمها النبي ﷺ جويرية ، لأنه كره أن يقال : خرج من عند برة .

- (١) الحديث من هذا الطريق في طبقات ابن سعد ٨/١١٧ .
- (٢) كذا في الاصل ، وفوق اللفظة ضبة - والذي في المصادر غير ابن سعد : جذيمة هو المصطلق . وعند ابن سعد : « جذيمة بن المصطلق » .
- (٣) المريسيع : ماء لخزاعة بينه وبين الفرع نحو يوم - وكانت غزوة المريسيع في سنة خمس انظر مغازي الواقدي ١/٤٠٤ ، ومعجم البلدان : « المريسيع » .
- (٤) كذا في الاصل واصل التاريخ ، ويوافقه مافي مغازي الواقدي ١/٤٠٧ ، وأزواج النبي لأبي عبيدة - غير أن لفظه « الشقر » فيه غير تامة الإعجام - والإصابة ٤/٢٦٥ (ت ٢٦٢) - وفي سير أعلام النبلاء ٣/١٧٨ (مصورة مجمع اللغة العربية) : « صفوان بن أبي الشقر » ، وفي أنساب الأشراف والطبقات

إذا جاءكن فقلن : ما ربيح هذه المغاير منك ؟ ففعلن ، فترك أن يلحق من عكة أم سلمة . كان لا يأكل طعاماً فيه ربيح .

المغاير صمغ العرطف ، وهو شجر خشن لصمغه ربيح .

ثنا محمد ، ثنا الزبير ، حدثني محمد بن حسن ، عن غير واحد من أهل العلم منهم عبد الله بن وهب ، عن ابن جريج ، عن نافع .

وأنس بن عياض ، عن أبي بكر بن عثمان .

أن أم سلمة زوج النبي ﷺ توفيت في ذي [١٣٠ ب] القعدة سنة تسع وخمسين من مهاجر النبي ﷺ ، وصلى عليها أبو هريرة بالبقيع (١) ، ونزل في قبرها سلمة وعمر ابناها ، وعبد الله بن عبد الله بن أبي أمية ، وعبد الله بن وهب بن زمعة (٢) .

ثنا محمد ، ثنا الزبير ، حدثني محمد بن حسن ، عن محمد بن جعفر بن ابي كثير ، عن يونس ، عن ابن شهاب ، قال :

كانت أم سلمة زوج النبي ﷺ آخر نساء النبي ﷺ وفاة (٣) .

ثنا محمد ، ثنا الزبير ، حدثني محمد بن حسن ، عن إبراهيم بن علي ، قال :

حضر لسالم البانكي مولى محمد بن علي بالبقيع ، فأخرجوا حجراً طويلاً ، فإذا فيه مكتوب : هذا قبر أم سلمة زوج النبي ﷺ عليه وسلم . وهو مقابل خوخة آل نبيه . فأهيل عليه التراب وحفر لسالم موضع آخر .

- (١) كذا . ومثله في الطبقات ٨/٩٦ ، وسير أعلام النبلاء ٢/٢١٠ ، وقال الذهبي : « الواقدي ليس بمعتمد - والله أعلم - ولا سيما وقد خولف - وفي صحيح مسلم أن عبد الله بن صفوان دخل على أم سلمة في خلافة يزيد » ، وقال الذهبي في سير أعلام النبلاء ٢/٢٠٨ : « وروي أن أبا هريرة صلى عليها ، ولم يثبت ، وقد مات قبلها » . وفصل ابن حجر في التهذيب ١٢/٤٥٦ ، والنويري في نهاية الأرب ١٨/١٧٩ الخلاف في سنة وفاتها .
- (٢) وقع في نهاية الأرب ١٨/١٨٠ : « عبيد الله بن عبد الله بن أبي أمية وعبد الله بن وهب بن ربيعة » ، بتصحيح اسم الأول وجد الثاني . انظر التاريخ الكبير ٥/١٢٩ ، والتهذيب ٦/٧٠ .
- (٣) وهذا يوافق رد الذهبي أن يكون صلى عليها أبو هريرة ، وفي نهاية الأرب ١٨/١٨٠ : « وهي آخر أزواج النبي ﷺ موتاً ، وقيل بل ميمونة آخرهن » .

نهاية الأرب

في

فنونه الأدب

Dica i. e. Hamandi, تأليف

M. S.

شهاب الدين أحمد بن عبد الوهاب النويري

Cineyir (Cinef)

el-Hair

182-180

٥٧٢٢-٦٧٧

Türkiye İhtisat ve İstatistik Bakanlığı
İslam Araştırmaları Genel Müdürlüğü

السفر الثامن عشر 6998-18

287.91

NUVN

نسخة مصورة عن طبعة دار الكتب

مع استدراقات وفهارس جامعة

وزارة الثقافة والارشاد القومي
المركز المصري للدراسات والبحوث
للآداب والعلوم الإنسانية

فكاتبته على نفسها، وكانت امرأة حلوة ملاحية^(١) يراها أحد إلا أخذت بنفسه، فأنت رسول الله صلى الله عليه وسلم تستعينه في كتابتها، قالت عائشة: فوالله ما هو إلا أن رأيتها على باب حجرتي فكهرتها، وعرفت أنه سيرى منها ما رأيت، فدخلت عليه، فقالت: يا رسول الله، أنا جويرية بنت الحارث بن أبي ضرار سيد قومهم وقد أصابني من البلاء ما لم يحف عليك، فوقع في سهم ثابت بن قيس بن شماس - أولابن عم له - فكاتبته على نفسها، فبكتك استمينك على كتابتي، قال: «فهل لك في خير من ذلك»؟ قالت: وما هو يا رسول الله؟ قال: «أقض عنك كتابتك وأتزوجك»، قالت: نعم يا رسول الله، قال: «قد فعلت»، قالت: ونخرج الخبر إلى الناس أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قد تزوج بجويرية بنت الحارث فقال الناس: أصهار رسول الله صلى الله عليه وسلم، فأرسلوا ما بأيديهم، فلقد أعتق بترويحها إياها مائة أهل بيت من بني المصطلق، فما أعلم امرأة كانت أعظم بركة على قومها منها.

قال أبو عمر: وكانت جويرية قبل تحت مسافع بن صفوان المصطلق، قال: وكان اسمها برة، فغير رسول الله صلى الله عليه وسلم اسمها وسمها جويرية، وحفظت جويرية عن رسول الله صلى الله عليه وسلم، وروت عنه، وتوفيت بالمدينة في شهر ربيع الأول سنة ست وخمسين، وصلى عليها مروان بن الحكم وهو والي المدينة وقد بلغت سبعين سنة؛ لأنه صلى الله عليه وسلم تزوجها وهي بنت عشرين سنة، وقيل: توفيت في سنة خمسين. والله أعلم.

ثم تزوج رسول الله صلى الله عليه وسلم بعد جويرية:

تساميني في المتزلة عند رسول الله صلى الله عليه وسلم، وما رأيت امرأة قط خيرا في الدين من زينب، وأتق الله وأصدق حديثا، وأوصل للرحم، وأعظم صدقة، ومن رواية أخرى عنها أنها ذكرت زينب فقالت: ولم تكن امرأة خيرا منها في الدين، وأتق الله، وأصدق حديثا، وأوصل للرحم، وأعظم صدقة، وأشد تبذلا في نفسها في العمل الذي تصدق به وتقترب إلى الله عز وجل. وكانت وفاة زينب بالمدينة في ستة عشر من الهجرة، في خلافة عمر، وقيل: في سنة إحدى وعشرين، ودفنت بالبقيع رضي الله عنها.

ثم تزوج رسول الله صلى الله عليه وسلم بعد زينب:

جويرية بنت الحارث

أبى أبي ضرار بن حبيب بن عائذ بن مالك بن جدثمة، وهو المصطلق بن سعد ابن كعب بن عمرو بن ربيعة، وهو كحى بن حارثة بن عمرو مزيقياء بن عامر ماء السباء، الأزدي الخزاعية المصطلقية. سباهها رسول الله صلى الله عليه وسلم يوم المريسيع^(٢) فوَقعت جويرية في سهم ثابت بن قيس بن شماس، وكاتبها على تسع أواق، فأذى رسول الله صلى الله عليه وسلم عنها كتابتها وتزوجها. وقيل: جاء أبوها فأخذها، ثم أنكحها رسول الله صلى الله عليه وسلم في سنة ست من الهجرة. وروى عن عائشة رضي الله عنها قالت: لما قسم رسول الله صلى الله عليه وسلم سبايا بني المصطلق، وقسمت جويرية بنت الحارث في سهم ثابت بن قيس بن شماس - أولابن عم له -

(١) التبذل: ترك التزين والتبذير بالهيئة الحسنة على جهة التواضع، وفي «أبنا»

(٢) مزيقياء: لقب عمرو بن عامر المذكور، ذلك من ملوك اليمن.

(٣) المريسيع (تفسير مرسوع): ماء لبن خراجه من الأزد وهذه الغزوة هي المروقة بغزوة بني

(١) ملاحية: أي شديدة الملاحية، وهو من أبنية المبالغة.

CU064K-54B
* حُوزِيَّة *

* إحدَى زوَجَاتِ النَّبِيِّ ص -
عد - ج ٨ ص ١٥٧ و ٨٢
حم - أول ص ٣١٦ و ٣٢٦ ؛
سادس ص ٢٧٧
هش - ص ٧٢٩ و ١٠٠٢
قد - ص ١٧٨

03 EKİM 1984
MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN:

WENSINCK AREN JEAN, MİFTAHU KÜNUZÜ's-SÜNNE.

Trc: ABDÜLBAKİ MUHAMMED FUAD, BEYRUT 1983. ss. 139

DİA DM NO: 04160.

KISALTMALAR:

بخ = صحيح البخاري، مس = صحيح مسلم، بد = سنن أبي داؤد، تر = سنن الترمذي، نس = سنن النسائي، مع = سنن ابن ماجه، مى = سنن
الدارمي، ما = موطأ مالك، ز = مسند زيد بن علي، عد = طبقات ابن سعد، حم = مسند احمد بن حنبل، ط = مسند الطيالسي، هش = سيرة ابن
هشام، قد = مغازي الواقدي

۴۱-۶۰)، در مدینه درگذشت و مروان بن حکم، والی آنجا، بر جنازه او نماز خواند (ابن سعد، همانجا؛ قس ابن عساکر، ج ۳، ص ۲۱۹ در ۶۰، ص ۲۲۰ در ۶۵).

منابع: ابن حجر عسقلانی، الاصابة فی تمييز الصحابة، چاپ علی محمد بجاوی، بیروت ۱۹۹۲/۱۴۱۲؛ ابن سعد (بیروت)؛ ابن عساکر، تاریخ مدینه دمشق، چاپ علی شیری، بیروت ۱۴۱۵-۱۴۲۱/۱۹۹۵-۲۰۰۱؛ محمد بن اسماعیل بخاری، صحیح البخاری، [چاپ محمد ذهنی افسندی]، استانبول ۱۹۸۱/۱۴۰۱؛ سماعی؛ طبرسی؛ طبری، جامع؛ یوسف بن عبدالرحمان مزنی، تهذیب الکمال فی اسماء الرجال، چاپ بشار عواد معروف، بیروت ۲۰۰۲/۱۴۲۲؛ محمد بن عمر واقدی، کتاب المغازی للواقدی، چاپ مارسدن جونز، لندن ۱۹۶۶.

/ ابو الفضل والازاده /

جُوَیْم (جویم / جویم)، بخش و شهری در شهرستان لارستان از استان فارس.

۱) بخش جویم، به مرکزیت شهر جویم، در شمال شهرستان لارستان قرار دارد و مشتمل است بر دو دهستان به نامهای جویم و هرّم، و شهر جویم. رشته کوه زاگرس در شمال و شمال غربی بخش امتداد دارد و کوه سیاه زنگی (بلندترین قله ۲۰۵۷ متر) در دهستان هرم، از جمله کوههای آن است (جعفری، ج ۱، ص ۳۴۲). اشکفت (غار) ملامهدی در غرب آبادی کاظم آباد و اشکفت سیاه در دو کیلومتری جنوب شرقی آبادی کاریان، از جاذبه های طبیعی آنجاست (فرهنگ جغرافیائی آبادیها، ج ۱۱۲، ص ۹۸، ۱۰۰).

سیلابها و بارانهای شدید در فصل زمستان، بزرگترین دریاچه فصلی استان فارس، یعنی دریاچه هرم، را در بخش جویم، در دشت هرم، به وجود آورده که طول آن حدود سی کیلومتر و عرض آن حدود یازده کیلومتر است (تقوی، ص ۱۱۰، ۲۷۲).

آب و هوای این بخش گرم و خشک است. بادهای محلی آن، سُوْم و بادآتش (کش باد) و باد بهاری نام دارد. جویم معمولاً در تابستانها، به ویژه در تیر و مرداد، همزمان با وزش بادهای ۱۲۰ روزه سیستان و توده های موسمی از دریای عمان به سوی بخش، دارای گردباد است (همان، ص ۱۲۲-۱۲۳). در ۱۳۷۵ ش، جمعیت بخش جویم (شامل دهستانهای هرم و جویم) ۱۹۲۳۷ تن ضبط شده است که از این میان ۵۹۴۵ تن (ح ۳۱٪) شهرنشین و بقیه روستانشین یا غیرساکن اند (مرکز آمار ایران، ۱۳۷۶ ش ب، ص هشتاد؛ نیز - همو، ۱۳۷۶ ش الف، ص ۱۰، ۱۴).

عده ای از اهالی بخش جویم شیعه دوازده امامی و عده ای نیز سنی اند. مردم آنجا به فارسی با لهجه محلی گفتگو می کنند (فرهنگ جغرافیائی آبادیها، ج ۱۱۲، ص ۳۳). طوایفی از ایلات

گریگوری و الریانویچ ملگونوف، کرانه های جنوبی دریای خزر، یا، استانهای شمالی ایران، ترجمه امیر هوشنگ امینی، تهران ۱۳۷۶ ش؛ میرزا ابراهیم، سفرنامه استرآباد و مازندران و گیلان و...، چاپ مسعود گلزاری، تهران ۱۳۵۵ ش؛ نقشه راهنمای البرز شرقی: سمنان، مقیاس ۱:۳۰۰'۰۰۰، تهران: گیتاشناسی، [بی تا]؛ محمدطاهر بن حسین وحید قزوینی، عباسنامه، یا، شرح زندگانی ۲۲ ساله شاه عباس ثانی (۱۰۵۲-۱۰۷۳)، چاپ ابراهیم دهگان، اراک ۱۳۲۹ ش.

/ علی اصغر ریاحی /

جُوَیْرِيَّة بنت حارث، یکی از همسران پیامبر اسلام صلی الله علیه وآله وسلم. نام اصلی وی بَرّه بود (به معنای حلقه در بینی، و درباره زن، کنایه از زن زیبایی است که همسر خود را در بند خود می آورد) که پیامبر اکرم بعد از ازدواج با او، به سبب ناخوشایند داشتن این نام، آن را به جویریة (مصغر جاریة) تغییر دادند (واقدی، ج ۱، ص ۴۱۲؛ ابن سعد، ج ۸، ص ۱۱۸-۱۱۹). او نیز همچون دیگر همسران پیامبر ملقب به أمّ المؤمنین بود و چون به قبیله بنی مُصْطَلِق*، از منطقه خُزَاعَة، تعلق داشت نسبتهای مصطلقیة و خزاعیة را برای وی ذکر کرده اند (سماعی، ج ۵، ص ۳۱۲؛ ابن حجر عسقلانی، ج ۷، ص ۵۶۵).

بنابر گزارش واقدی (ج ۱، ص ۴۰۴-۴۱۲) و ابن سعد (ج ۲، ص ۶۴-۶۳، ج ۸، ص ۱۱۶-۱۱۷)، او دختر حارث بن ابی ضرار، رئیس قبیله بنی مصطلق، بود و در غزوه بنی مصطلق که همسرش کشته شد و خودش به اسارت درآمد، از رسول اکرم درخواست کمک کرد، پیامبر وی را خرید و آزاد کرد، اما جویریة پس از آزادی، به پیشنهاد پیامبر، به عقد حضرت درآمد. پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم به عنوان مهریه او، چهل تن را آزاد کردند و به روایتی، مسلمانان در تاسی به پیامبر، همگی اسیران این جنگ را آزاد کردند. با توجه به این گفته جویریة، که وی هنگام ازدواج با پیامبر بیست ساله بوده (ابن سعد، ج ۸، ص ۱۲۰)، تاریخ تولد او دو سال قبل از بعثت پیامبر (پانزده سال قبل از هجرت) بوده است.

نام جویریة در سلسله سند برخی روایات آمده است (برای نمونه - بخاری، ج ۲، ص ۲۴۸؛ ابن حجر عسقلانی، ج ۷، ص ۵۶۶-۵۶۷). از جمله روایان او، عبدالله بن عباس (متوفی ۷۰) و مجاهد بن جبر مکی (متوفی ۱۰۴) بودند (مزنی، ج ۳۵، ص ۱۴۶).

در برخی اخبار در سبب نزول آیه ۵۱ سوره احزاب، که پیامبر را در طلاق همسرانش منخیر کرده، جویریة یکی از آن همسران پیامبر ذکر شده است که پس از نزول این آیه، پیامبر از آنان کناره گیری نمود (- طبری؛ طبرسی، ذیل آیه).

جویریة در سال ۵۶، در زمان خلافت معاویه (حک:

۴۵۶/۲؛ رجال، ابن داود، ۴۱۰؛ رجال، شیخ طوسی، ۳۲؛ الطبقات الکبری،
۶۴/۲؛ معجم رجال الحدیث، ۱۸۳/۲۳. شهیدی صالحی

جسوریه بن مُسهر عبیدی، در شمار راویان و اصحاب
خاص امیرالمؤمنین (ع) شمرده شده، زیاد بن ابیه - یکی از
کارگزاران خونخوار معاویه - او را دستگیر کرد و به جرم دوستی
امیرالمؤمنین (ع) دست و پایش را قطع نمود و به دارش آویخت،
هشام بن محمد سائب کتابی در مقتل رُشید هَجْری و میثم تمار و
جویره نوشته است.

منابع: رجال، طوسی، ۳۹؛ اختیار معرفة الرجال، ۳۲۲؛ اعیان
الشیعة، ۲۹۹/۴؛ تنقیح المقال، ۲۳۸/۱؛ معجم رجال الحدیث، ۱۸۰/۴.
سید مهدی حائری

جوین بن مالک بن قیس بن ثعلبه تیمی کوفی، از شهدای
عاشورای ۶۱ق و اصحاب ابی عبدالله الحسین (ع) شجاع و
جنگجو. وی از دعوات به امامت امیرالمؤمنین علی (ع) و خاندان
علوی بود او مستتر در لشکر ابن سعد از کوفه خارج شد و وارد
کربلا گردید و با چند تن از قبیله بنی تمیم شبانه به خیمه گاه ابی
عبدالله الحسین (ع) ملحق گردیدند. آنچه از اقوال مورخین و ارباب
مقاتل استفاده می گردد شهادت وی قبل از ظهر روز عاشورا بوده
است رضوان الله علیه. امام (ع) پس از شهادت وی پیکر مطهر او
را از میدان جنگ خارج کرده و در خیمه مخصوص قرار دادند و
بعد توسط قبیله بنی اسد در مقبره دست جمعی شهدا واقع در حرم
شریف حسینی شرق قبر مطهر پایین پای حضرت به خاک سپرده
شد (← آرامگاه شهدای کربلا). نام وی در زیارت رجبیه و زیارت
ناحیه مقدسه ذکر شده است.

منابع: ابصارالعین، ۱۱۳؛ اعیان الشیعة، ۶۱۱/۱، ۲۹۹/۴؛
انصارالحسین (ع)، ۶۶؛ رجال، شیخ طوسی، ۷۲؛ فرسان السیاحه، ۸۲/۱؛
لسان المیزان، ۱۴۴/۲؛ معجم رجال الحدیث، ۱۷۸/۴؛ وسیله الدارین، ۱۱۶.
شهیدی صالحی

جوین بن مالک ضبعی (م ۶۱ق)، در شمار اصحاب
باوفای امام حسین (ع) یاد گردیده است. گویند: او در آغاز در میان
سپاهیان عمرین سعد بود و چون حقیقت را یافت به یاران امام
حسین (ع) پیوست و در حمله اول به شهادت رسید.

منابع: رجال، طوسی، ۷۲؛ انصارالحسین، ۶۵؛ اعیان الشیعة،
۲۹۹/۴؛ معجم رجال الحدیث، ۱۸۱/۴؛ جامع الرواة، ۱۷۰/۱.
سید مهدی حائری

جوینی، بهاءالدین محمد (زنده در ۶۷۵ق) فرزند شمس

سید مهدی حائری ۲۹۸/۴؛ معجم رجال الحدیث، ۱۷۸/۴.

جویره، متوفات قبل از ۲۰۳ق از اصحاب ابی عبدالله
جعفرالصادق (ع) عالمه محدثه. وی از راویان حدیث شیعه می باشد
و نیز حضرت امیرالمؤمنین (ع) را درک کرده است و تا زمان
حضرت امام علی بن موسی الرضا (ع) (۱۴۸-۲۰۳ق) زنده بوده
و احادیثی را از فضائل حضرت امیر (ع) و ائمه معصومین (ع)
روایت می کند.

منابع: اعلام النساء المؤمنات، ۲۹۰؛ الاستبصار، ۲۳/۴؛ تهذیب
الاحکام، ۲۵۳/۸؛ جامع الرواة، ۴۵۶/۲؛ الکافی، ۱۹۹/۶؛ معجم رجال
الحدیث، ۱۸۳/۲۳؛ خیرات حسان، ۹۲/۱. شهیدی صالحی

جوسریه امرته عیسی بن موسی هاشمی (م ۱۵۰ق)،
فاضله محدثه. وی همسر عیسی بن موسی هاشمی و در کتب
حدیث در شمار راویان حدیث شیعه آمده و از اصحاب حضرت امام
جعفرالصادق بوده و از امام (ع) نقل روایت می کند.

منابع: اعلام النساء المؤمنات، ۲۸۹؛ تهذیب الاحکام، ۱۳۲/۱؛
رجال، برقی، ۶۲؛ معجم رجال الحدیث، ۱۸۳/۲۳. شهیدی صالحی

جوسیره (جوسریه)، (م ۵۶ق) از همسران و اصحاب
رسول اکرم (ص) عالمه محدثه. وی از راویان حدیث شیعه آمده
است و کتب رجالی او را از اصحاب و همسر پیامبر اکرم (ص) ذکر
نموده اند. وی از زنان برجسته قبیله بنوالمصطلق بود و در سال پنج یا
ششم هجری در غزوه بنی المصطلق اسیر گشت و نزد پیامبر اکرم
(ص) رسید و عرض کرد یا رسول الله من دختر الحارث سید قوم
خود هستم و مصیبتهایی به سرم آمده که بر شما پوشیده نیست
رسول الله (ص) او را به همسری خود قبول کرد و صدق وی را
۴۰۰ درهم پرداختند. ابن اثیر در *السنن* می نویسد که جویره یک
صد نفر از اسیران قوم خود را آزاد کرد و خیرات زیادی به آنها
ارزانی داشت ابن عباس و مجاهد و فریقین عامه و خاصه از وی
نقل حدیث کرده اند. اعتمادالسلطنه در خیرات حسان (۹۱/۱)
می نویسد: جویره چنانکه در عنوان امهات المؤمنین اشاره نمودیم از
زوجات طاهرات حضرت فخر کاینات و دختر حارث بن ابی ضرار
رئیس عشیره بنوالمصطلق و از قبیله خزاعه می باشد در غزوه بنی
المصطلق این زن را مسلمانان اسیر گرفتند و حصه ثابت بن قیس
صحابی شد و با مالک خود قرار داد مبلغی معین کارسازی کند و
از قید رقیبت خلاص شود و محض استعانه به حضور حضرت
رسالت یناهی (ص)... تمام مبلغ معهود را دادند و مشارالیها را به
شرف ازدواج خود مفتخر فرمودند.

منابع: الاصابه، ۲۵۷/۴؛ اعلام النصار، ۲۲۷/۱؛ جامع الرواة،

نساء النبي (ﷺ) - جويرية بنت الحارث

Couriere بنت Haris

٢٩٥٨- ابن الاثير. جويرية بنت الحارث.

في: اسد الغابة ٧/٥٦-٥٨.

٢٩٥٩- ابن الجوزي، أبو الفرج. أم المؤمنين

جويرية بنت الحارث بن أبي ضرار.

في: صفوة الصفوة ٢/٤٩-٥٠.

حققه وعلق عليه: محمود فاخوري،

خرج أحاديثه: د. محمد رواس

قلعجي. ط ٤: بيروت: دارالمعرفة،

١٤٠٦هـ.

٢٩٦٠- ابن حجر العسقلاني، جويرية بنت

الحارث. في: الاصابة ٤/٢٦٥-

٢٦٦.

٢٩٦١- ابن عبد البر، أبو عمر يوسف. جويرية

بنت الحارث. في: الاستيعاب ٤/

١٨٠٤-١٨٠٥.

٢٩٦٢- الاصبهاني، أبو بكر أحمد بن علي بن

منجوية. جويرية بنت الحارث. في:

رجال صحيح مسلم، رقم الترجمة

٢٢١٠. تحقيق: عبدالله الليثي.

ط ١: بيروت: دارالمعرفة،

١٤٠٧هـ=١٩٨٧م.

٢٩٦٣- الأعلمي، الشيخ محمد حسين.

جويرية بنت الحارث. في: تراجم

اعلام النساء ١/٣٩٢-٣٩٣.

ط ١: بيروت: مؤسسة الأعلمي،

١٤٠٧هـ=١٩٨٧م.

٢٩٦٤- البخاري الكلاباذي، أبو نصر أحمد بن

محمد بن الحسين. جويرية بنت

الحارث. في: رجال صحيح

البخاري، رقم الترجمة ١٤٢٢.

تحقيق: عبدالله الليثي. ط ١:

بيروت: دارالمعرفة، ١٤٠٧هـ=

١٩٨٧م.

٢٩٦٥- الذهبي، شمس الدين محمد بن أحمد.

جويرية أم المؤمنين بنت الحارث بن أبي

ضرار المصطلقية. في: سير اعلام

النساء ٢/٢٦١. تحقيق: شعيب

الارناؤوط. ط ٣: بيروت: مؤسسة

الرسالة، ١٤٠٥هـ=١٩٨٥م.

٢٩٦٦- الزركلي، خير الدين. جويرية بنت

الحارث. في: الاعلام ٢/١٤٨.

بيروت: دارالعلم للملادين،

١٩٨٦م.

٢٩٦٧- العمري، ياسين بن خيرالله. أم

المؤمنين جويرية بنت الحارث. في:

الروضة الفيحاء في تواريخ

النساء ٢٣١-٢٣٣.

٢٩٦٨- القاروط، زينب ابراهيم. «أم المؤمنين

جويرية بنت الحارث رضي الله

عنها». الفكر الاسلامي. س ٤:

ع ١٠ (تشرين الاول ١٩٧٣م)،

ص ١٠٥-١٠٩.

٢٩٦٩- القطب، محمد علي. جويرية بنت

الحارث. بيروت: دارالتوفيق (سلسلة

امهات المؤمنين).

٢٩٧٠- كجالة، عمر رضا. جويرية بنت

الحارث زوج النبي (ﷺ). في: اعلام

النساء ١/٢٢٧-٢٢٨.

ط ٥: بيروت: مؤسسة الرسالة،

١٤٠٤هـ=١٩٨٤م.

عبد الجبار الرفاعي، موسوعة مصادر النظام الاسلامي، ج. السادس،

"المرأ والاسرة في الاسلام"، قم ١٤١٧، ISAM KTP 070926